

Maa- ja metsätalousvaliokunta

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi terveydensuojelulain muuttamisesta sekä siihen liittyviksi laeiksi

Sosiaali- ja terveysvaliokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi terveydensuojelulain muuttamisesta sekä siihen liittyviksi laeiksi (HE 196/2022 vp): Asia on saapunut maa- ja metsätalousvaliokuntaan lausunnon antamista varten. Lausunto on annettava sosiaali- ja terveysvaliokunnalle.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- neuvotteleva virkamies Jarkko Rapala, sosiaali- ja terveysministeriö
- neuvotteleva virkamies Johanna Kallio, maa- ja metsätalousministeriö
- yksikön päällikkö Jyrki Lammila, Etelä-Savon elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus
- ympäristöterveydenhuollon erityisasiantuntija Kaisa Mäntynen, Suomen Kuntaliitto
- vesiasian päällikkö Saijariina Toivikko, Suomen Vesilaitosyhdistys ry

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:

- valtiovarainministeriö
- työ- ja elinkeinoministeriö
- ympäristöministeriö
- Huoltovarmuuskeskus
- Suomen ympäristökeskus
- Suomen vesihuolto-osuuskunnat ry

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

EU:n juomavesidirektiivin täytäntöön panemiseksi hallituksen esityksessä ehdotetaan muutoksia neljään lakiin eli terveydensuojelulakiin, vesihuoltolakiin, ympäristönsuojelulakiin ja markkina-
valvontalakiin. Juomavesidirektiivin keskeisenä tavoitteena on talousveden terveydellisen laadun turvaaminen talousveden laatuvaatimusten ja riskienhallinnan keinoin. Riskinarvioinnissa ja riskienhallinnassa otetaan huomioon koko vedentuotanto- ja vedenjakelujärjestelmä raakavedestä veden käyttäjän hanaan asti. Tämä riskiperusteinen lähestymistapa on todettu yleisesti tehok-

Valiokunnan lausunto MmVL 27/2022 vp

kaaksi tavaksi ehkäistä ennalta talousveden laatuun liittyviä häiriöitä. Maa- ja metsätalousvaliokunta on tarkastellut hallituksen esitystä erityisesti valiokunnan toimialaan kuuluvan vesihuollon näkökulmasta. Valiokunta korostaa, että vesihuolto on yhteiskunnan huoltovarmuuden kannalta keskeinen toiminto ja terveysvaatimukset täyttävän talousveden saanti elintärkeää niin väestölle ja elinkeinoelämälle kuin myös terveydenhuollolle.

Valiokunta toteaa, että terveydensuojelulakiin esitetty riskienhallinnan yleiset periaatteet ja vedentuotantoketjun riskienhallintasuunnitelmaa koskevat täsmennykset tukevat vesihuoltolaitosten häiriötilanteisiin varautumista sekä resilienssiä. Riskienhallintasuunnitelmien tulee kattaa koko vedentuotantoketjua koskevat riskit, ja niissä on esitettävä riskienhallinnan kannalta keskeiset tiedot ja tarkoituksenmukaiset menettelytavat riskien poistamiseksi tai vähentämiseksi. Vesihuoltolain muutoksella säädetään aiempaa tarkemmin vesihuoltolaitosten velvoitteesta tarkkailla raakaveden laatua sekä näiden raakavesitarkkailun tulosten toimittamisesta viranomaisille. Vesihuoltolain 16 §:ään ehdotetaan lisättäväksi laitokselle velvoite lähettää vähintään kerran vuodessa asiakkailleen direktiivin edellyttämät laatu-, kulutus- ja hintatiedot. Myös viranomaisten juomavesidirektiivin toimeenpanoon liittyvistä tehtävistä esitetään säädettäväksi nykyistä tarkemmin. Juomavesidirektiivin täytäntöönpanemiseksi esitetyt lainsäädännön muutokset on ulotettava koskemaan myös niitä direktiivin soveltamisalaan kuuluvia talousvettä toimittavia laitoksia, jotka eivät ole vesihuoltolaissa tarkoitettuja vesihuoltolaitoksia. Tästä syystä tarvittavien vesihuoltolain pykälien soveltamista ehdotetaan laajennettavaksi niin, että ne koskevat vesihuoltolaitosten lisäksi myös näitä toimijoita.

Maa- ja metsätalousvaliokunta nostaa esiin, että terveydensuojelulaissa tarkoitettujen riskienhallintasuunnitelmien ja vesihuoltolaissa tarkoitettujen vesihuollon tietojärjestelmän tarkoituksenmukaisesta suojauksesta ja tietoturvallisuudesta huolehtiminen on erittäin tärkeää. Valiokunnan käsiteltävänä on parhaillaan myös valtioneuvoston huoltovarmuusselonteko (VNS 8/2022 vp), jossa painopisteinä on lueteltu muun ohella vesihuolto, kyberturvallisuushkiin varautuminen, tietojärjestelmien varmistaminen sekä turvatut paikannus- ja paikkatietojärjestelmät. Nämä ovat myös käsiteltävänä olevan hallituksen esityksen kannalta merkityksellisiä näkökohtia. Hallituksen esityksen mukaan vesihuoltolain muutoksen tarkoituksena on vahvistaa talousveden valmistukseen käytettävän raakaveden riskinarviointiin käytettävää asiantuntijaosaamista ja siten parantaa vesihuollon huoltovarmuutta. Raakaveden laadusta saatavaa tietoa saadaan laajemmin hyödynnettäväksi eri toimijoiden tutkimus- ja kehittämistyöhön ja parannetaan vesihuollon läpinäkyvyyttä. Juomavesidirektiivin toimeenpanoon liittyy useita asetuksia, joilla tullaan tarkemmin säätämään muun muassa tietojärjestelmiin toimitettavista tiedoista. Valiokunta toteaa, että esityksessä tavoiteltavien positiivisten vaikutusten saavuttaminen edellyttää riittäviä resursseja tietojärjestelmien kehittämiseen, helppoa ja turvallista tiedonsiirtoa järjestelmiin ja niiden välillä sekä resursseja järjestelmien ylläpitoon. Huoltovarmuuden kannalta kriittisen toiminnan ja infrastruktuurin osalta on kuitenkin tietojärjestelmiä kehitettäessä tärkeää ottaa huomioon myös tietoturvaan ja kyberturvallisuuteen liittyvät riskit. Mitä laajemmin tietoja jaetaan, sitä suuremmiksi riskit voivat kasvaa. Tietojärjestelmiä kehitettäessä tulee varmistaa, että luottamukselliseksi tai salaiseksi luokitellun tiedon luonne näkyy selvästi kaikille järjestelmän käyttäjille eikä tällaista tietoa päädy julkisiin järjestelmiin tai jaeta eteenpäin.

Valiokunnan lausunto MmVL 27/2022 vp

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSESITYS

Maa- ja metsätalousvaliokunta esittää,

että sosiaali- ja terveysvaliokunta ottaa edellä olevan huomioon.

Helsingissä 27.10.2022

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Anne Kalmari kesk
varapuheenjohtaja Ritva Elomaa ps
jäsen Markku Eestilä kok
jäsen Seppo Eskelinen sd
jäsen Satu Hassi vihr
jäsen Janne Heikkinen kok
jäsen Mikko Lundén ps
jäsen Jari Myllykoski vas
jäsen Anders Norrback r
jäsen Raimo Piirainen sd
jäsen Jenni Pitko vihr
jäsen Juha Pylväs kesk
jäsen Jenna Simula ps
jäsen Peter Östman kd

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Tuire Taina